

Dítě v nouzi: výzva pro zodpovědné

Věděli jste, že...

1800

...každý rok je do kojeneckých ústavů a dalších zařízení umístěno okolo **1800 těch nejmenších dětí?**

2/3

...více než **dvě třetiny malých dětí** do zařízení přivedou přímo jejich rodiče, protože jim stát nenabízí jinou možnost pomoci v krizové situaci?

840 tisíc

...ústavní péče je mnohonásobně dražší? Že rok dítěte v kojeneckém ústavu stojí **více než 840 tisíc korun**, zatímco pobyt u pěstouna 300 tisíc a roční preventivní práce 72 tisíc korun?

1964

...že současná legislativní úprava péče o ohrožené děti víceméně kopíruje tu, která byla vytvořena **již v roce 1964?** A že tedy na novou definici ochrany práv dětí v nouzi čekáme více než půl století?

50 %

...více než **50 % dětí**, které projdou ústavní péčí, **spáchá trestný čin?** A že tyto děti jsou v dospělosti výrazně více ohroženy nezaměstnaností, bezdomovectvím či psychiatrickými diagnózami?

do 3 let

...Česká republika je jednou z posledních zemí v Evropě, kde jsou do ústavů umísťováni **i malé děti do 3 let?**

S jakými problémy se dnes především potýkáme?

1

Vysoký počet dětí v ústavní péči s dopady na jejich vývoj

V přepočtu na počet dětí je Česká republika po Lotyšsku, Litvě a Bulharsku zemí s nejvyšším počtem dětí do 3 let v ústavní péči.

Dopady i krátkodobé ústavní péče na vývoj dítěte jsou nevratné.

- ▶ stav chronického stresu vlivem nedostatečně intenzivní citové péče v kojeneckých ústavech
- ▶ vědeckými studiemi již desítky let podložený fakt odlišného vývoje mozku vlivem chronického stresu
- ▶ vznik deprivací
- ▶ neschopnost navazovat opravdové vztahy, protože je dítě nikdy samo nepocítilo

V důsledku toho výrazně snižena schopnost uplatnění se ve společnosti.

2

Nedostatečná podpora nových a stávajících náhradních rodin

Proces pěstounské péče a adopce je v České republice stále zdoluhavý a mnoho zájemců odrazuje. Pěstounům chybí větší podpora a společenské ocenění.

Pěstounství chybí

- ▶ společenská prestiž
- ▶ lepší podpora ze strany úřadů
- ▶ možnost odlehčení a specializace
- ▶ dostatečná finanční odměna
- ▶ více odborné podpory

Hledání a příprava nových zájemců

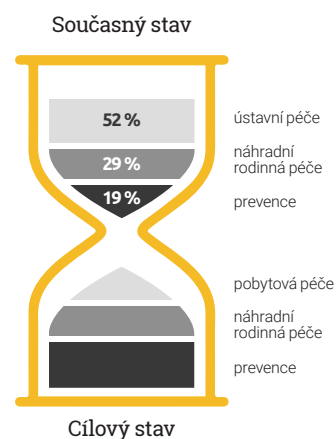
- ▶ v každém kraji probíhají jinak
- ▶ v některých krajích trvají i dva roky
- ▶ neprobíhá k nim žádná kontinuální kampaň ze strany MPSV
- ▶ neumožňují zájemcům vybrat si nejvhodnější formu
- ▶ namísto podpory zájemce často demotivují

3

Chybějící síť prevence a podpory dětem a rodinám v ohrožení

Protože více než 50 % z rozpočtu péče o ohrožené děti míří na ústavní péči, chybí peníze na služby pro biologické rodiny.

- ▶ nedostatečná sociální práce s ohroženými rodinami
- ▶ odborná pomoc pro děti v nouzi – lékaři, psychologové, terapeuti, speciální pedagogové
- ▶ služby pro rodiny dětí se speciálními potřebami (dětí autistické, tělesně postižené, chronicky nemocné)

4

Finanční zátěž pro společnost v podobě okamžitých i následných nákladů

Děti, které prošly ústavní péčí, jsou mnohonásobně více ohroženy celospolečensky negativními jevy.

kriminalita	bezdomovectví
nezaměstnanost	domácí násilí
závislost na návykových látkách	závislost na sociálních dávkách
psychiatrické diagnózy	selhávání při výchově vlastních dětí

! Každé druhé dítě spáchá po opuštění ústavu trestný čin.

Dopady na citový vývoj dětí jsou nevyčíslitelné. Vyčíslitelné jsou ale finanční náklady, které nese společnost.

Okamžité náklady	1 070 000 Kč	rok dítěte v diagnostickém ústavu
	750 000 Kč	rok dítěte ve výchovném ústavu
	840 000 Kč	rok dítěte v kojeneckém ústavu
	380 000 Kč	rok dítěte v dětském domově
Mnohonásobně vyšší riziko následných nákladů	210 000 Kč	roční náklady na jednoho nezaměstnaného
	390 000 Kč	rok pobytu ve vězení
	550 000 Kč	rok psychiatrické péče
	840 000 Kč	rok dítěte umístěného svými rodiči do kojeneckého ústavu

Náhradní rodinná péče
300 000 Kč/rok

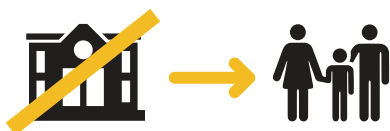
Ústavní péče
840 000 Kč/rok

Méně dětí v ústavní péči znamená více peněz v rozpočtu + nižší kriminalita, nezaměstnanost, bezdomovectví, méně závislých.

Co je správné udělat hned?

1

Umožnit malým dětem vyrůstat v rodině namísto kojeneckého ústavu

Ke splnění kroku stačí podpora připravované zákonné normy, která stanoví věkovou hranici, pod kterou je potřeba pro děti najít řešení v rodinné péči. Novela může bez problémů projít parlamentem před koncem tohoto funkčního období.

2

Transformovat kojenecké ústavy a posílit preventivní péči

K tomu je potřeba spolupráce MZ a MPSV stejně jako v případě psychiatrické reformy. Odborné a finanční kapacity kojeneckých ústavů se využijí u zdravotnických a sociálních terénních a ambulantních služeb pro děti a rodiny.

3

Podpořit pěstounství

Je nutné odmítnout stereotypy, které neodpovídají reálným datům, a podpořit novelu k profesionalizaci pěstounství, kterou připravuje MPSV. Pěstouni si zaslouží náš respekt.

Budoucnost péče o ohrožené děti

Více dětí v biologických rodinách

Posílení preventivní a podpůrné práce s rodinami tak, aby je děti vůbec nemusely opouštět, transformace ústavů ve specializovaná centra.

Podpora náhradní rodinné péče

Více odborně proškolených pěstounských a dalších náhradních rodin připravených kdykoliv se postarat o dítě v nouzi, podpora sociálních služeb pro náhradní rodiny.

Méně dětí v ústavech

Významná úspora prostředků v důsledku upřednostnění péče o dítě v biologických a náhradních rodinách.

Transformace ústavní péče

Přeměna velkých ústavů na malá zařízení (rodinné domy a byty) s individuální podporou pro každé dítě.

Efektivně využívané státní prostředky bez potřeby navyšovat rozpočet a výrazná úspora v následných nákladech

**Šťastnější řešení pro děti,
levnější řešení pro stát.**

Co se stane, když najdeme odvahu a přijmeme potřebnou legislativu?

Děti v nouzi budou konečně vyrůstat v bezpečí vlastní nebo náhradní rodiny, případně v malých zařízeních (rodinných domech a bytech) s individuální podporou pro každé dítě.

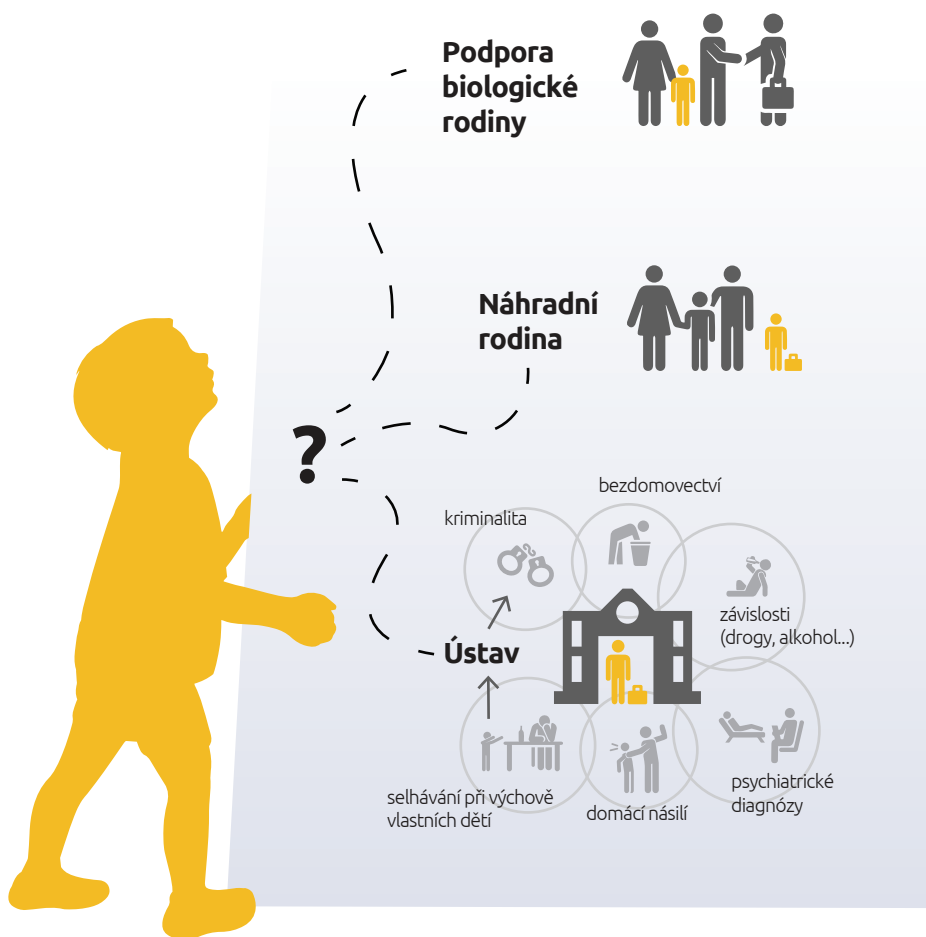
Přímo ušetříme velké finanční prostředky, které bude možné využít na zlepšení kvality péče o děti v ohrožení a na podporu biologických rodin.

Nepřímo ušetříme ještě větší finanční prostředky – budoucí generace nebudou končit v ústavech a budou se umět uplatnit ve společnosti.

Uděláme výrazný krok k transformaci stávajících zařízení – chybí nám specializovaná zařízení, zařízení s individuální péčí a mnohá další. Jejich potřeba bude navíc narůstat.

Umožníme pracovníkům, kteří jsou dnes do systému zapojeni, nejen zlepšit své postavení ve společnosti, ale také si více vydělat a v neposlední řadě se dále specializovat v tom, co dělají a dělat chtějí. Nikdo nemusí přijít o práci, naopak můžeme dát práci těmto lidí nový rozměr a význam.

Budeme efektivně využívat státní prostředky. Peníze v systému jsou, je ale potřeba určit, na co se budou vynakládat a jak se budou přerozdělovat. Jednoduše řečeno – chceme od řešení následků přejít k předcházení patologickým situacím.

Zdroje:

Podnět Výboru pro práva dítěte Rady vlády ČR pro lidská práva ke sjednocení služeb pro ohrožené děti a k úpravě podmínek pro poskytování pobytových služeb těmto dětem, Statistická ročenka MŠMT, MPSV, ÚZIS, Nález Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2009, sp. zn. II. ÚS 1945/08, Obecný komentář Výboru OSN pro práva dítěte č. 14 (2013) – Nejlepší zájem dítěte jako přední hledisko, odst. 59, Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva – Regionální úřadovna pro Evropu. Práva ohrožených dětí mladších tří let – ukončení jejich umístění do ústavní péče. s. 11., Rezoluce Valného shromáždění OSN ze dne 24. 2. 2010, č. 64/142, odst. 23, Sekretariát Evropského výboru pro sociální práva. Children's rights under the European Social Charter, s. 8, Analýza financování systému ochrany dětí a péče o ohrožené děti v České republice, Macela M., 201, Jahoda R. Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. Praha, VÚPSV, 201, Perry B.D., Pollard R.A., Blakeley T.L., Baker W.L., Vigilante D. Childhood trauma, the neurobiology of adaptation, and "use-dependent" development of the brain: How "states" become traits." *Infant Mental Health Journal*, 16(4), 1995, Lumos: Investice do dětí (2019) a další.